

hanem azok maximájának általánosíthatóságáról beszélt, továbbá nem azt mondta, hogy mindig így kell cselekedni – elismerte ugyanis, hogy lehetnek erkölcsileg közömbös cselekedetek –, hanem azt, hogy egy cselekedetnek ahhoz, hogy erkölcsi legyen, eleget kell tennie a maxima általánosíthatósága követelményének. Ennél fontosabb azonban, hogy az általánosíthatóságnak ezt a követelményét csak egyes cselekedetekre vonatkoztatta, soha nem egész életformákra, amikről a Szerző – ártatlannak tűnő csúsztatással – beszél. Ennek ellenére azt hiszem, a maxima a filozófus egész életformájára nézve is megfogalmazható anélkül, hogy önmaga lerombolásához vezetne. Kant ugyanis foglalkozásszerűen filozófus volt, s ezzel ugyanúgy a munkáját végezte, mint bármely más állampolgár. Személyes életformájának maximája tehát így szólhatott volna: teljesítsd a polgári életben vállalt kötelességeidet, így többek között végezd a munkádat: ha ács vagy, ácsolj, ha orvos vagy, gyógyíts, ha katona vagy, teljesítsd a parancsot, ha filozófus vagy, filozofálj. Ez a maxima pedig ellentmondás nélkül általánosítható, s mint láttuk, Kant emellett megengedte, sőt pártolta is, hogy az ácsok, katonák stb. munkaidejükön kívül szabadon gondolkodjanak, akár filozofáljanak (vagy hogy maguk a filozófusok egyetemi stb. kötelezettségeiken kívül kötetlenebbül filozofáljanak). Ő maga egyébként sokáig volt házitanító, s ez irányú kötelezettségeit soha nem hanyagolta el a filozófia kedvéért, amelyet akkoriban szabadidejében művelt, úgyhogy ha Kant egyes elméleti tételeivel lehet is vitatkozni, magáról az emberről nem lehet azt mondani, hogy etikájának alapelvét ne vette volna komolyan. Ellenkezőleg: ha valaha kiderülne, hogy amióta kanti etika létezik, annak alapelvét csak egyetlenegy ember vette igazán komolyan, mérget vehetnénk rá,

hogy ez az ember éppen maga Kant volt. Hiteles forrásokból tudjuk róla, hogy ennél jóval kisebb horderejű dolgokat is mindig komolyan vett, egészen odáig menően, hogy két tagmondat között milyen kötőszót használjon.

P. S. Egyébként Magyar László András írásában számos olyan gondolatot is találtam, amellyel egyetértek, sőt rokonszenvezem. Ezekről azonban – sajnos – mégsem érdemes szólnom, mert bármennyire igaznak szeretném is tudni őket, egyelőre együtt kell élnem azzal a kellemetlen tudattal, hogy jobb érveim vannak ellenük, mint mellettük.

Bánki Dezső

Tisztelt Szerkesztő Úr!

A HOLMI POSTÁJA rovatba írnék néhány sort, Szabó Magda tanulmányához kapcsolódva.

Szép Ernő TISZAPART című verse valóban statikus, mint a mindenkori halász megismélt emléke arról, hogy halászat közben, ha megül a csend, a világ is megáll.

Nem úgy a háló, nem úgy a figyelés!

A három versszakos költemény középső szakaszában (1. sor) a halász „*Kezdi a hálót emelni*” – majd a harmadik sorban: „*Száll le mint a pók a háló*”.

Arról van ugyanis szó, hogy a halász vagy *csuhét*, vagy *millinget*, mely rokon szerszám, emel-ereszt, s ez vagy az zsinóron lóg, mint hálófűző vezérfonalán a pók. Le-föl jár a pók a fonalon, le-föl jár a háló az állóvízben, az álló természet közepében.

Tisztelettel

Tiszai János
műbútorasztalos, tiszai halász